

ואילו הסתכל משהו במפה, היה נוכח לדעת בכך בעוד מועד.

מי שהתעקש על סיפוח שארם-אל-שייך, לא הבין שאפשר לנתק את הדרך לישראל ב"מיצור באבי-אלימנד, כפי שאכן קרה במלחמת יום-הכיפורים, וייתכן שזיכור בערכים עד כדי כך, שלא האמין שתימן תפעל בתיאום עם מצרים.

כיום ברור שהקשר בין ישראל והאוקיינוס ההודי יהיה פתוח רק במצב של שלום עם ה"ערכים".

אם רוצים בכל זאת למנוע פיתוי במיצר טיראן, להבטחה נוספת, אפשר לדרוש ולהשיג סידורי-ביטחון מיוחדים למקום זה, כגון מיקום כוח בינלאומי שם, שהיה כפוף למועצת-הביטחון ולוטו האמריקאי, או כוח מצרי-ישראלי מעורב, או כוח אמריקאי-סובייטי.

### מה דרוש לישראל ברמת-הגולן?

קודם כל צריכה ישראל להחליט מה היא רוצה שם. מי שרוצה לספח את הרמה כדי להרחיב את שטח המדינה ולהשיג אדמה להתיישבות, אינו שותף לוויכוח זה. הוא משתמש בענייני ביטחון רק כאלבי לשאיפת אחרות, שאינן שייכות לביטחון.

כאמור, כבר הוכח דווקא ברמת-הגולן שהתנחלות אינה עוזרת לביטחון, אלא מפריעה לו.

רמת-הגולן חשובה לישראל רק מבחינה ביטחונית. הרמה חולשת על עמק החולה, ומאימת על צפון-המדינה. דרוש שם הסדר-ביטחון, המותאם לתנאי המקום, והמונע סכנה זו.

### איך, למשל?

האמצעי הקיצוני ביותר הוא חכירת בסיסים על הרמה, תוך חזרת הריבונות עליה לסוריה, במקרה זה לא יזון הגבול רשמית, אך תי" שאר נוכחות ישראליות משמעותיות על הרמה.

חכירת בסיסים אינה דבר בלתי-רגיל בעולם. עד היום יש בסיס צבאי אמריקאי גדול בקובה — וראוי להזכיר שלמרות כל הזעזועים והמשברים בין ארצות-הברית וקובה, שגרמו כימעט למלחמת-עולם בימי "משבר הטילים" ועימות כרושצ'וב-קנדי, נשאר בסיס זה על כנו. אפילו קובה הלאומנית והקנאית אינה רואה בו גניעה בריבונותה ובכבודיה, שאי אפשר להשלים עימה.

הצורך בבסיסים יכול להיות מיותר אם אפי שר להגיע לירי הסכם עם סוריה, ה"תיקוני" גבול בלתי-מהותיים, שיתנו לישראל אחיזה איתנה ברכסי-הגבעות הראשונים.

באופן אלטרנטיבי, יכול להתאים לגבול זה הרעיון של הצבת כוח בינלאומי, מטעם האו"ם או מטעם ארצות-הברית וברית-המועצות, כדי ליצור חייץ מוצק.

כל זה, כמובן, רק אם תחתום סוריה על הסכם-שלום רשמי המכיר בקיום ישראל — דבר שיהווה בסוריה מהפכה בפני עצמה ושיביא, בהכרח, לשינוי מהותי מיטטר בה.

על כל פנים, מוצדק להתייחס לסוריה כחשדנות רבה יותר מאשר למצרים, שהיא מטבעה הרבה יותר שוחזרת שלום. מאידך, יש לזכור כי סוריה לבדה לעולם לא תהווה סכנה רצינית לישראל, בגלל דלות משאביה, בהשוואה למצרים.

### מה ביחס לגדה המערבית?

שם המצב שונה לגמרי. בגדה וברצועת-עזה יושבת מחצית העם הפלסטיני. המצב הביטחוני יהיה תלוי קודם כל בטיב ריקמת-היחסים שיתכון בין עם זה ובין ישראל. אם תחזור ממלכת ירדן לגדה (ותקבל או, קרוב ל- וודאי, גם את רצועת-עזה), יש להבטיח את פירושה מנשק כבד ומכוח צבאי גדול. אין לפרז אותה לגמרי, שמא ייווצר שטח-הפקר, ויסודות קיצוניים יוכלו להשתולל בו.

במיקרה שד פירונו כזה, יהיה העיקרון כמו לגבי סיני: אם צבא עויין יעבור את הירדן מערבה, בניגוד להסכם, תהיה ישראל זכאית, על פי הסכם, לפגוש ממערב, ולהשמיד את ה"הכות החודר בטרם יתבסס.

אולם כל הסדר כזה יהיה בלתי-מספק מבחינה מדינית, ועל כן גם מבחינה ביטחונית. מפני שהוא משאיר ללא פיתרון יסודי את בעיית-הבעיות הגורמת לתסיסה מתמדת במרחב: בעיית קיומו הלאומי של העם הפלסטיני.

אם תקום בגדה וברצועת-עזה מדינה פלס' טינית, יש לדאוג להסדר-ביטחון מסוג אחר.

### האם תיתכן מדינה פלסטינית ללא צבא?

הדבר ייתכן, אך אינו רצוי. וזאת משני טעמים: (א) מדינה ללא צבא תהיה חסרת ביטחון עצמי, והרבר יפגע בחושי-הכבוד שלה. כך ייווצר מוקד חדש של אי-שביעות-רצון ותסיסה.

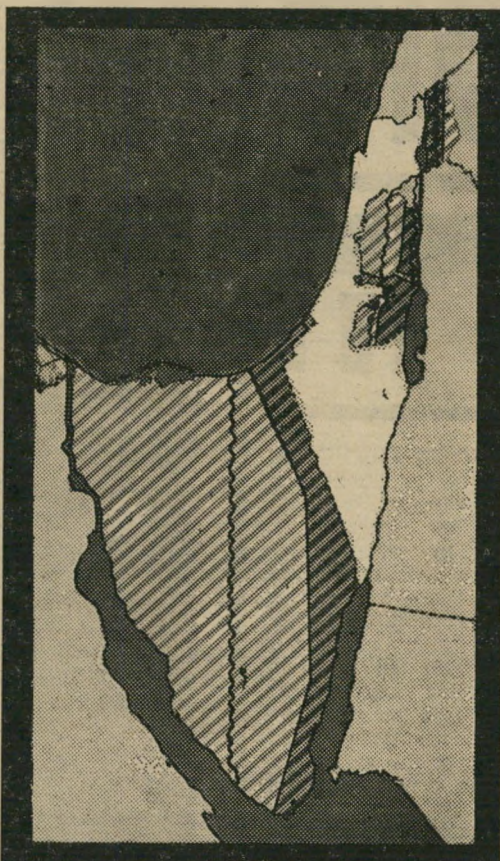
(ב) מדינה פלסטינית כזאת תהיה בהכרח גורם מתון, ובמשך זמן מה בוודאי תעמוד במאבק נגד יסודות קיצוניים יותר — שרדי אירגוני הפידיאון היותר קיצוניים. כדי להתגבר עליהם, תהיה המדינה זקוקה לכוחות צב' איים.\*

אולם אפשר בהחלט להתנות את הסכמת ישראל ועזרתה לכינון מדינה פלסטינית באמנה ביטחונית, שתמנע חדירת מערכות-נשק כבי דות (תותחים בעלי טווח ארוך, טאנקים כבי דים, וכו') לגדה ורצועת-עזה, וכן חדירת צבא ערבי זר לתוכן.

\* על מהותה של המדינה הפלסטינית האפשרית, טיב השילטון בה ויחסיה עם ישראל — בפרק אחר בסידרה זו.

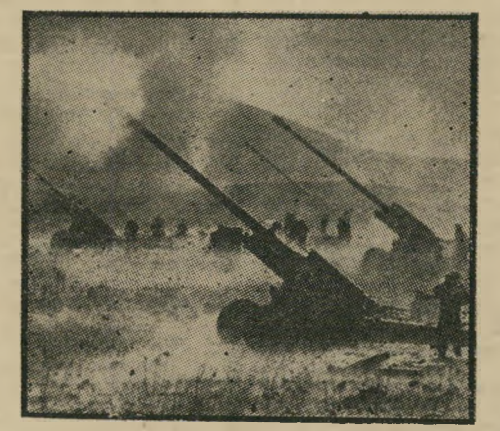


### 1936: היטלר פולש לחבל הדיין



### מפוזר הסיפוח בהסוואה ביטחונית

(סיפוחי תוכנית אלון בעצם כחה, סיפוחי תוכנית דיין בעצם בהיר עד לקו הגליל, סיפוחי תוכנית בגין מעבר לקו הגליל, עד לקווי הפסקת האש של 1967.



### רמת-הגולן: היכן יהיו התותחים?

### מי ישמור על התחיבות כזאת? צה"ל, כמובן. על פי הסכם, הוא יהיה רשאי להת- ערב, אם יופרו סידורי-הביטחון שהוסכם עליהם.

### האם תיתכן בכלל הגבלת- חימוש במרחב?

כן, בשני מישורים: המרחבי והעולמי. ישראל יכולה להסכים עם מדינות ערב, כחלק מחווי- השלום, להגביל את החימוש, למשל על-ידי הקפאת מערכות-הנשק הקיימות ואי-הכנסת מערכות חדשות. בימינו קל מאוד לפקח על כך. סידורי-פיקוח משותפים של צוותות ישראליות וערביות יוכלו להוסיף גורם נוסף להווי השלום שיווצר.

במישור העולמי יש לעמוד על הסכם אמריקאי-סובייטי ברוח דומה. גם על כך ניתן לפקח בנקל, בעזרת האמצעים הטכנולוגיים החדשים. יש לזכור כי ישראל גילתה בשעתו מייד את הזות הטילים הסובייטיים ליד התעלה. אם יהיה קשור הדבר בערובה אמריקאית לישראל, שתחייב את ארצות-הברית לספק לישראל מייד כל מער- כות-נשק שיסופקו על-ידי הסובייטים לערבים, הרי יש בכך גם הרתעה וגם ביטחון.

### האם יכולים סידורי-ביטחון כאלה להחזיק מעמד לנצח? לא.

סידורי-ביטחון הם, מטבע מהותם, זמניים. כמו כל דבר בחיים, הם כפופים לשינוי ולתמורה. גורמים כמו שינוי ביחסים הבינלאומיים ושינוי בטכנולוגיה המלחמתית — מביאים לשינוי הסדרי-ביטחון.

עצם טיבם של סידורי-ביטחון הוא שהם נועדים לתקופת-מעבר. כלומר: לזמן הרגע שי נחתמים הסכמי-שלום פורמליים, ועד ליצירת מציאות-שלום, שתהפוך את הסידורים למיו- תרים.

אין לצפות מראש אם תקופת-מעבר זאת תמשך חמש או חמישים שנה. יש מקום להניח שעם חתימת הסכמי- שלום רשמיים, תתפתח מציאות-השלום במהירות רבה יותר מכפי שסבורים רבים. אך מובן שאין לסמוך על כך, ואין לבסס על כך את ביטחון המדינה.

### האם ניתן לשנות סידורי- ביטחון מפעם לפעם? בוודאי.

העיקר הוא לדאוג שסידורי-הביטחון לא יפריעו בעצ- מם להתפתחות הטבעית לקראת שלום, ושלא יעצרו את הדינאמיקה לקראת השלום, שתיווצר עם חתימת הסכמים. הסכמי הביטחון צריכים להתבסס על המצב כפי שהוא יהיה קיים ברגע שייחתמו הסכמים, ולמשך תקופה נראית-לעין. מפעם לפעם אפשר יהיה לבדוק אותם ול- שנותם, בהסכמה הדדית, בהתאם להתפתחות: יצירת יחסים חדשים, הפגנת החששות והפחדים ההדדיים, היווצרות ריקמת-חיים משותפת.

אין לשכוח אף לרגע כי המטרה היא להגיע לשלום של ממש, שלא יהיה זקוק עוד לסידורים מלאכותיים.

בתקופות שונות היה צורך בסידורי-ביטחון בין צרפת וגרמניה. בימינו קיימת למעשה פדרציה מדינית-כלכלית בנייה, ואין עוד שום צורך בסידורי-ביטחון. למרות שעוד לפני דור היתה קיימת בנייהן שינאה הדדית תהומית.

ארצות-הברית כללה בהסכם שלה עם יפן, אחרי מלחמת-העולם השנייה, סידורי-ביטחון קיצוניים ביותר — אבל היא עצמה דרשה לבטלם, ולחמש את יפן מחדש, כאשר השתנה המצב הבינלאומי. החיים נמשכים, והם עושים את שלהם. סידורי-הביטחון דרושים כדי להבטיח את בי- טחון המדינה בתקופה שבין המלחמה הטוטאלי לית הנוכחית ובין השלום הממשי שיבוא — ובמיסגרת זאת הם יכולים להיות בעלי חשיבות מכרעת.

### האם נבדקו סידורי-הביטחון האפשריים על-ידי מוסד מוסמך מאז מילחמת ששת-הימים ועד מילחמת יום-הכיפורים? לא.

מעולם לא הוקם צוות מוסמך של מומחים צבאיים, מדיניים ומישפטיים כדי להכין מ"ח קרים לעומק על האפשרויות השונות והמתוח- כמות.

בתקופה זו שלטה התפיסה הפרימיטיבית של דיין, גלילי וגולדה, שהשתמשו בסיסמאות של ביטחון כהסוואה למגמה של התפשטות התנחלות וסיפוח. גישה זו הפכה את מילחמת יום-הכיפורים לבלתי-ימנעת.\* סידורי-ביטחון, היוצרים מרחב-אתראה ומרחב-הגנה, גורמי-הרתעה וחיוק כושר-ההגנה של ישראל, יהיו בלי ספק חלק חשוב בכל הסדר-שלום כולל — ואי-הטיפול בנושא זה גם כעת הוא מהדל שלא יסולח.

\* אורי אבנרי היה חבר-הכנסת היחיד שהעלה בשש השנים האחרונות את רעיון סידורי-הביטחון, והוא נתקל בהתנגדות מוחלטת מצד כל שאר הסיעות. ביניהן סיעות המעוות כיום להעמיד פנים כאילו הן תומכות בכך, כמו ל"ע.